

Nieznany sąsiad

Podręcznik
współpracy
polsko-
słowackiej

Jakub Łoginow

Nieznany sąsiad

Podręcznik współpracy polsko-słowackiej

Wersja demo - bezpłatny fragment

Copyright © 2021 Jakub Łoginow

Wszelkie prawa, włącznie z prawem do reprodukcji tekstów
w jakiegokolwiek formie – zastrzeżone

ISBN: 978-83-957665-5-8

Jakub Łoginow

www.tatryskate.eu

Kraków, 2021

Spis Treści

[Nieznany sąsiad](#)

[Wstęp](#)

[Geografia Słowacji](#)

[Ukształtowanie terenu](#)

[Kotlina Panońska](#)

[Nizina Wschodniosłowacka](#)

[Karpaty](#)

[Dlaczego nie istnieje Północna Słowacja](#)

[Słowackie regiony](#)

[Podunajsko](#)

[Zahorie](#)

[Dolné Považie, Stredné Považie, Horné Považie](#)

[Dolna Nitra](#)

[Górna Nitra](#)

[Kysuce](#)

[Orawa](#)

[Turiec](#)

[Liptów](#)

[Spisz](#)

[Szarisz](#)

[Zemplin](#)

[Miasta: dwie naprawdę imponujące metropolie i długo, długo nie](#)

[Bratysława i okolice](#)

[Koszyce – Preszów](#)

[Żylna](#)

[Poprad, Miasto Wysokie Tatry, Kieżmark, Spiska Biała](#)

[Martin – Vrutky](#)

[Rzeki, jeziora i zasoby wodne](#)

[Rys historyczny i wydarzenia współczesne](#)

[Czasy od starożytności do powstania Czechosłowacji](#)

[Czechosłowacja](#)

[Zmiany przebiegu polsko-słowackiej i polsko-węgierskiej granicy i związane z tym konflikty](#)

[Współczesna Słowacja](#)

[8 – 9 czerwca 1990 – pierwsze demokratyczne wybory do czechosłowackiego parlamentu federalnego i do parlamentów krajowych Czech i Słowacji](#)

[Czerwiec 1990 – kwiecień 1991 – Pierwszy rząd Vladimira Mečiara](#)

[Kwiecień 1991 – czerwiec 1992 – Rząd Jana Čarnogurskiego](#)

[5-6 czerwca 1992 – Przedterminowe wybory parlamentarne w Czechosłowacji i drugi rząd Vladimira Mečiara](#)

[Marzec 1993 – wybór pierwszego prezydenta Słowacji Michala Kováča](#)

[Marzec – grudzień 1994 – Rząd Jozefa Moravčika](#)

[Trzeci rząd Vladimira Mečiara \(1994 – 1998\)](#)

[Porwanie syna Michala Kovača i zabójstwo Roberta Remiáša](#)

[Dziedzictwo meczaryzmu](#)

[Rządy Mikuláša Dzurindy \(1998 – 2006\)](#)

[Integracja z UE i NATO](#)

[Opozycja i powstanie Smeru](#)

[Pierwszy rząd Roberta Ficy i przyjęcie euro](#)

[Krótkie rządy Ivety Radičovej i afera „Gorilla”](#)

[Samodzielne rządy Smeru i wybory 2016 roku](#)

[Słowacko-węgierskie przymierze i nowe czasy](#)

[Zabójstwo Jana Kuciaka i koniec ery Roberta Ficy](#)

[Rząd Igora Matoviča i Eduarda Hegera](#)

[Słowacka kuchnia, produkty i marki](#)

[Kuchnia terenów górskich – bryndzowe haluszki i kapustnica](#)

[Kuchnia bratysławska](#)

[Czeskie wpływy](#)

[Lentilky i spór o Kofolę](#)

[Wino, piwo, destylaty](#)

[Produkty retro](#)

[Sklepy COOP Jednota](#)

[Aktywność sportowa, rekreacyjna i turystyczna Słowaków](#)

[Łyżwy \(korčule\)](#)

[Hokej](#)

[Hokejbal](#)

[Turystyka górska](#)

[Narciarstwo zjazdowe](#)

[Skoki narciarskie](#)

[Narciarstwo biegowe i skialpinizm](#)

[Rolki](#)

[Windsurfing i żeglarstwo](#)

[Czescy, węgierscy i ukraińscy turyści na Słowacji i pograniczu z Polską](#)

[Grillowanie – opekačka](#)

[Wakacje na Bałkanach i nad ciepłym morzem](#)

[Wypoczynek nad Balatonem i na termach węgierskich](#)

[Wyjazdy na zakupy – Polska, Węgry, Austria](#)

[Turystyka miejska typu city-break](#)

[Polityka zagraniczna Słowacji i postrzeganie innych narodów przez słowackie społeczeństwo](#)

[Słowacja nie leży pomiędzy Niemcami a Rosją](#)

[„Cudzego nie chcemy, swojego nie oddamy”. Słowacja nie ma swoich](#)

[Kresów](#)

[Słowacka racja stanu i cele polityki zagranicznej w różnych etapach](#)

[1989 – 1992: debaty o przyszłości Federacji Czech i Słowacji](#)

[Pierwsze lata niepodległości – okres meczaryzmu](#)

[Okres 1998-2004: priorytet wejścia do UE i NATO](#)

[Lata 2004 – 2009: dopełnienie integracji euroatlantyckiej poprzez wejście do Schengen i strefy euro](#)

[Lata po 2009 roku](#)

[Relacje Słowacji z Czechami](#)

[Zagraniczni Słowacy](#)

[Chorwaci i Serbowie na Słowacji, Węgrzech i w Austrii](#)

[Niespełnione idee i utopie – Czeski Korytarz i tunel do Adriaportu](#)

[„Słowackie morze” i bałkańska specjalizacja Słowacji](#)

[Słowacja jako czynnik stabilizujący na Bałkanach](#)

[Koncepcja słowackich specjalizacji w polityce zagranicznej i obronnej](#)

[Wpływ asymetrycznego położenia Bratysławy na politykę zagraniczną](#)

[Rozwój Wschodniej Słowacji jako funkcja polityki zagranicznej](#)

[Relacje Słowacji z Ukrainą](#)

[Konstytucja, organy władzy, samorząd i najważniejsze urzędy](#)

[Konstytucja, ustawy, uchwały, rozporządzenia – słowniczek podstawowych pojęć](#)

[Najważniejsze organy władzy i ich kompetencje](#)

[Parlament i jego specyfika](#)

[Specyfika wyborów parlamentarnych i ordynacji wyborczej](#)

[Rząd \(vláda\)](#)

[Prezydent](#)

[Inne najważniejsze instytucje zapisane w konstytucji](#)

[Deglomeracja, czyli rozproszenie urzędów centralnych po całym kraju](#)

[Podział administracyjny Słowacji i słowacki samorząd](#)

[Organy władzy lokalnej i regionalnej oraz wybory samorządowe](#)

[Specyfika słowackich gmin i ich rozdrobnienie](#)

[Kwestia reformy gminnej na Słowacji](#)

[Asymetria współpracy polsko-słowackiej na poziomie gmin wiejskich](#)

[Urbanistyka i kataster](#)

[Głośne spory sądowe o Oravice i Štýrské Pleso](#)

[Samorząd szczebla regionalnego – samosprávne kraje](#)

[Kompetencje krajów samorządowych i ich budżety](#)

[Jak stwierdzić, czy dana sprawa to kompetencja regionu czy nie?](#)

[Słowackie regiony w porównaniu z polskimi](#)

[Wybory regionalne na Słowacji i ich specyfika](#)

[Słowacka centralna administracja rządowa](#)

[Rząd i ministerstwa](#)

[Ministerstwo Gospodarki i podległe mu instytucje](#)

[Ministerstwo Inwestycji, Rozwoju Regionalnego i Informatyzacji i podległe mu instytucje](#)

[Ministerstwo Finansów i podległe jednostki](#)

[Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich](#)

[Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i podległe mu instytucje](#)

[Słowacka Policja i jej struktura](#)

[Straż Pożarna i ratownictwo górskie](#)

[Polskie i słowackie MSZ i ich rola we współpracy transgranicznej](#)

[Ministerstwo Edukacji, Nauki, Badań i Sportu](#)

[Terenowa administracja rządowa. Okresy, czyli rządowe powiaty](#)

[Historia słowackich okresów i podziału administracyjnego](#)

[Terenowa administracja rządowa po reformie z 2013 roku - okresné úrady, czyli rządowe urzędy powiatowe](#)

[Słowacka gospodarka](#)

[Struktura słowackiego PKB. Duży udział przemysłu, znikomy udział turystyki](#)

[Słowacka gospodarka na tle Europy](#)

[Słowackie regiony na tle polskich i europejskich pod względem PKB na mieszkańca](#)

[Przeciętne zarobki na Słowacji według regionów i branż oraz w porównaniu z Polską](#)

[Przeciętne zarobki brutto w ujęciu ogólnokrajowym](#)

[Średnia płaca według regionów](#)

[Średnia płaca według branż i odpowiedź na pytanie, dlaczego Słowacy nie stawiają na turystykę górską tylko na przemysł oraz IT](#)

[Biznes na Słowacji - praktyczne aspekty](#)

[Podstawowe przepisy dotyczące działalności gospodarczej oraz słowniczek ekonomiczny](#)

[Działalność gospodarcza osób zagranicznych](#)

[Rejestr gospodarczy](#)

[Rodzaje spółek kapitałowych](#)

[Živnosť, czyli jednoosobowa działalność gospodarcza](#)

[Jak założyć działalność gospodarczą na Słowacji i jaką formę działalności wybrać](#)

[Podatki, składki, system ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz formy zatrudnienia](#)

[Podatek liniowy z 2004 roku - symbol słowackiego boomu gospodarczego](#)

[Składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne \(odvody\)](#)

[Formy wykonywania pracy i związanych z tym umów](#)

[Kopalnie, surowce, górnictwo i huty](#)

[Historyczne górnictwo rud żelaza, srebra, złota i innych metali](#)

[Wydobycie kamienia, żwiru, piasku, gliny itp.](#)

[Górnictwo węgla brunatnego](#)

[Wydobycie rud metali](#)

[Wydobycie soli](#)

[Słowacka energetyka i bezpieczeństwo energetyczne](#)

[Produkcja energii elektrycznej](#)

[Ropa i przemysł petrochemiczny](#)

[Słowackie złoża i wydobywanie ropy](#)

[Spółka akcyjna NAFTA, a. s.](#)

[Import i przetwórstwo ropy, słowackie ropociągi](#)

[Slovnaft czyli słowacki odpowiednik Orlenu](#)

[Gaz ziemny](#)

[Gaz jako paliwo przejściowe w unijnej polityce energetycznej](#)

[Słowackie wydobycie gazu ziemnego](#)
[Sieć gazowa na Słowacji i odpowiedź, dlaczego na Słowacji nie ma tak dużego smogu jak w Polsce](#)
[Import i dystrybucja gazu, kryzys gazowy 2009, bezpieczeństwo energetyczne](#)
[Jakie konkretnie działania podjęto po kryzysie gazowym](#)
[Ważne spółki gazowe – SPP i Eustream](#)
[Transformacja energetyczna regionu Górnej Nitry i definitywne odejście od węgla](#)
[System ochrony przyrody i krajobrazu](#)
[Ustawa o ochronie przyrody i krajobrazu - postanowienia ogólne](#)
[Podział Słowacji na strefy i stopnie ochrony przyrody](#)
[Formy obszarów chronionych – parki narodowe, krajobrazowe, rezerваты i in.](#)
[Chránená krajinná oblasť – park krajobrazowy](#)
[Prírodný park i Chránený areál](#)
[Pozostałe formy ochrony przyrody](#)
[Strefowanie parków narodowych, krajobrazowych i innych obszarów chronionych](#)
[Ciekawostki słowackiej ustawy o ochronie przyrody – swoboda przejścia przez prywatne grunty oraz prywatny obszar chroniony](#)
[Infrastruktura i polityka transportowa - drogi, koleje, lotniska](#)
[Uwarunkowania słowackiej sieci transportowej i inwestycji infrastrukturalnych](#)
[Oś transportowa wschód – zachód jako dziedzictwo przedwojennej Czechosłowacji](#)
[Położenie geopolityczne Słowacji i jego wpływ na politykę transportową](#)
[Polityka wewnętrzna](#)
[Mechanizm Hodnota za peníze](#)
[Cestný zákon czyli odpowiednik polskiej ustawy od drogach publicznych](#)
[Podział dróg na kategorie](#)
[Kategorie dróg - który urząd za nie odpowiada?](#)
[Dlaczego wzdłuż słowackich dróg nie ma reklam i jak Słowacja poradziła sobie z reklamozą bez uchwał krajobrazowych](#)
[Sieć słowackich autostrad i dróg ekspresowych](#)
[Transport lotniczy](#)
[Słowackie koleje](#)

[Organizacja i transformacja słowackich kolei](#)
[TEŽ, czyli tatrzańska elektryczka i perspektywa jej przedłużenia do Polski](#)
[Wagony sypialne, kuszetki, autokuszetki, wagony restauracyjne](#)
[Słowacka sieć kolejowa](#)
[Najważniejsze połączenia międzynarodowe i współpraca z kolejami innych państw](#)
[Gospodarka wodna i żegluga](#)
[Słowackie rzeki i ich pośredni wpływ na stan Morza Czarnego oraz Bałtyku](#)
[Transport wodny – ogólne informacje. Specyfika i zalety transportu wodnego](#)
[Żegluga śródlądowa na Słowacji](#)
[Drogi wodne Słowacji – żegluga na Dunaju, Wagu i innych rzekach](#)
[Słowacka branża żeglugowa i perspektywy jej współpracy z polską branżą morską](#)
[Słowackie porty rzeczne](#)
[Kanał Odra – Dunaj i rozwój Drogi Wodnej Wagu](#)
[Śródlądowa Słowacja na morzach i oceanach świata](#)
[Słowacka ustawa o żegludze morskiej i rejestr statków – Zákon o námornej plavbe](#)
[Czechosłowackie tradycje morskie i wynikający z nich potencjał na przyszłą współpracę z Polską w sprawach żeglugi morskiej](#)
[Obecność Słowacji na morzu z perspektywy słowackiego Ministerstwa Transportu](#)
[Transport publiczny i autobusy transgraniczne](#)
[Wykluczenie transportowe i autobusy regionalne](#)
[Polska – niechlubna biała plama wykluczenia transportowego. Jak tego wykluczenia uniknąć Słowacja?](#)
[Organizacja transportu publicznego w różnych państwach Europy i w Polsce](#)
[Polska „czerwoną wyspą Europy” jeśli chodzi o lokalny autobusowy transport publiczny. Co poszło nie tak i jak to naprawić, wzorując się na Słowacji?](#)
[Autobusy transgraniczne](#)
[Niekompatybilność systemu organizacji transportu](#)
[Prawne aspekty samorządowych autobusów transgranicznych](#)
[Autobusy transgraniczne w świetle polskich przepisów](#)
[Autobusy transgraniczne w świetle słowackich przepisów](#)

[Organizacja przez Kraj Samorządowy połączeń autobusowych przekraczających granicę kraju i państwa](#)
[Możliwości finansowania autobusów transgranicznych](#)
[Wybrane aspekty turystyki transgranicznej na polsko-słowackim pograniczu. Jak zyskać i nie stracić](#)
[Klasyczne formy turystyki transgranicznej i związane z tym wyzwania](#)
[Rozładowanie tłoku w polskich Tatrach przy równoczesnym zatrzymaniu turystów w kwaterach w Zakopanem i innych polskich miejscowościach](#)
[Przyciągnięcie słowackich turystów do Polski](#)
[Słowaccy turyści poza sezonem](#)
[„Dutki” wydawane przez Polaków na słowackim pograniczu i tak do nas na Podhale wracają](#)
[Bratysława, Wiedeń, Koszyce, Poprad, Tatry i Kraków jako jeden wspólny produkt turystyczny.](#)
[Transgraniczna turystyka rolkarska](#)
[Czym jest skate i branża skate jako gałąź turystyki?](#)
[Fiszka, czyli deskorolka którą można podjechać na przystanek](#)
[Zakończenie](#)

Wstęp

Nieznany sąsiad – już sam tytuł tej książki o Słowacji może się wydać dość zagadkowy. Jak to nieznany, przecież ktoś z nas nie był w słowackich Tatrach lub nie przejeżdżał choć raz przez Słowację, jadąc tranzytem na Węgry, do Austrii, Chorwacji lub Włoch? Bliski język, podobna do naszej kultura, podobne doświadczenie komunizmu i transformacji – wielu z nas wydaje się, że wiemy o Słowacji wszystko i nie potrzebujemy tego typu książki. Skąd zatem pomysł, by ją napisać i dla kogo jest ta publikacja?

Otóż podstawowym problemem naszego stosunku do Słowacji jest właśnie opisane wyżej przekonanie, że ze względu na podobieństwo językowe i liczne wyjazdy turystyczne, nie potrzebujemy się w temacie słowackim doksztalcać. Co innego Niemcy, Rosja, Ukraina, polityka wschodnia – to tak, powstają na ten temat setki szczegółowych analiz, gdyż są to kraje tak inne i odmienne od Polski, że wymagają dokładnego rozeznania, dokładniejszych studiów. W rzeczywistości jednak Słowacja również należy do takich nieznanych nam w szczegółach państw, które gdy się im głębiej przyjrzeć, zaskakują i dostarczają wielu inspiracji. Słowacja jest też ważnym partnerem gospodarczym Polski, wzorem dla interesujących rozwiązań, a także sąsiadem dla polskich samorządów, które prowadzą bardziej lub mniej intensywną współpracę transgraniczną. Nie da się tej współpracy prowadzić tylko na podstawie powierzchownej znajomości wyniesionej z wycieczki do Starego Smokowca, stąd właśnie ta publikacja, która ma dostarczyć bardziej specjalistycznej wiedzy, w tym również o słowackim prawie, administracji, urzędach, przepisach gospodarczych.

Książka jest efektem prawie dwudziestoletniej działalności zawodowej Autora jako eksperta od Słowacji i współpracy polsko-słowackiej, dziennikarza polskich i słowackich mediów, autora licznych publikacji i analiz, koordynatora inicjatyw społecznych (m. in. „Polska – Słowacja – autobusy”). Zawiera połączenie praktycznej wiedzy (w tym przystępnego wyjaśnienia skomplikowanych przepisów) z dziennikarskim i publicystycznym opisem, w lekki i atrakcyjny sposób wyjaśniającym

zawilości słowackiej historii, polityki, gospodarki, samorządu, energetyki, transportu, a nawet tematyki żeglugowej.

Książka ma celowo bardzo szeroki zakres tematyczny, tak by była przydatna i interesująca dla osób o skrajnie odmiennych zainteresowaniach i potrzebach. Jest adresowana dla urzędników i samorządowców zarówno z przygranicznych gmin, powiatów i urzędów marszałkowskich, jak i urzędów centralnych ze szczególnym uwzględnieniem Ministerstwa Infrastruktury oraz MSZ. Sięgnąć po nią powinni również Polacy, którzy osiedlili się lub chcą podjąć pracę za południową granicą, ale także mieszkańcy Podhala i innych przygranicznych regionów, którzy mimo wszystko patrzą na sąsiada przez pryzmat pogranicza, a nie całości. Przyda się również polskim przedsiębiorcom zainteresowanym założeniem firmy na Słowacji oraz przedstawicielom biznesu, otwartym na współpracę ze słowackimi partnerami. Szczególnie duże perspektywy dotyczą współpracy polskiej branży morskiej (zwłaszcza portów morskich w Trójmieście czy Elblągu) ze słowackimi partnerami – stąd cały rozdział poświęcony żegludze i logistyce, oparty o doświadczenie zawodowe autora w branży morskiej. Są też całe rozdziały napisane z myślą o tym, by wesprzeć urzędników w zadaniu uruchomienia i rozwoju samorządowych autobusów i pociągów transgranicznych oraz w transgranicznych projektach turystycznych. Książka z pewnością będzie też cenną lekturą dla polityków i dziennikarzy – nie tylko tych zajmujących się sprawami międzynarodowymi. Niedoceniana w Polsce Słowacja dostarcza bowiem zadziwiająco wiele ciekawych, sprawdzonych rozwiązań i pozytywnych doświadczeń, które warto przenieść na polski grunt lub się nimi zainspirować (transformacja energetyczna, ład przestrzenny, brak reklam przydrożnych, sprawnie działający transport lokalny, działania antysmogowe). Wreszcie, po książkę powinni sięgnąć również wszyscy miłośnicy Słowacji, którzy dotychczas po prostu chętnie odwiedzali ten kraj w celach turystycznych, na przykład chodzili po górach. Książka jest bowiem napisana w ten sposób, by nie tylko dostarczała fachowej wiedzy praktycznej, ale była po prostu ciekawą lekturą, rozszerzającą horyzonty, którą dobrze się czyta.

Jeśli chodzi o materiały źródłowe, w książce posiłkowałem się w dużej mierze wiedzą i materiałami zdobytymi w toku trwającej od 2005 roku

działalności dziennikarskiej jako dziennikarza specjalizującego się właśnie w tematyce słowackiej. Są to również odpowiedzi na liczne zapytania prasowe, wysyłane do słowackich urzędów i instytucji. „Nieznany sąsiad” jest też oparty o żmudną lekturę i analizę słowackich aktów prawnych (konstytucji, ustaw, rozporządzeń, uchwał), literatury fachowej oraz informacji umieszczonych na stronach internetowych poszczególnych ministerstw, firm i instytucji. Ze względu na pionierski charakter tej publikacji, nie posiłkowałem się polskimi materiałami źródłowymi na temat Słowacji. Książka jest stworzona głównie w oparciu o słowackojęzyczne źródła pierwotne, czyli dokumenty, akty prawne lub informacje uzyskane drogą mailową bezpośrednio w odpowiedzi na zadane przeze mnie pytania.

Nie licząc wcześniejszego researchu, zasadnicze prace nad książką trwały od listopada 2020 do sierpnia 2021. Było to osiem niezwykle pracowitych miesięcy. Mam nadzieję, że finalny efekt był tego warty, a książka okaże się ciekawą i inspirującą lekturą, a także pomocą w wielu praktycznych projektach.